

L'OBLIT

*Tantes coses perdudes
i tant d'oblit.
Vaig morir ja fa temps,
ja quan, petit, abandonava el joc*

JOAN TEIXIDOR

Des d'un tractament enciclopèdic –és a dir “educació en cercle, panoràmica”– el TRADICIONARI, havent abordat la vida de la gent i el món del treball, ara s'acosta a l'univers dels jocs. Després de l'*homo faber*, l'*homo ludens*, com va definir-lo J. Huizinga, segons el qual la cultura humana sorgeix del joc. Després del joc, la festa. Però, així com les festes gaudeixen d'una abundant bibliografia, poc s'ha escrit i publicat sobre el joc. Aquesta és, doncs, una obra nova, necessària per al coneixement d'aquesta dimensió tan desconsiderada de la cultura del poble i alhora tan sensible. El joc ens transporta a un espai i un temps dens d'emocions que suren en l'inconscient personal i col·lectiu i que reviu tot just són recordades. Qui resta lleial al seu temps de jocs és capaç de refer amistats llunyanes: aquells amb qui hom ha compartit els jocs difícilment són exclosos de la pròpia intimitat.

Tanmateix, sobta que tants jocs als quals nenes i nens, joves i grans, han jugat al llarg de milers d'anys, i que hom reconeix **com a universals** en cultures geogràficament i secularment llunyanes, resultin tan desconeguts als infants i adolescents d'avui. Per això aquest volum, a més de rigor científic, té valor testimonial.

Des de la dimensió lúdica, vida i cultura prenen una expressivitat transfigurada. Joc suggereix llibertat, espontaneïtat, catarsi, creació, imitació, transgressió, màgia, coneixement, invenció, acció, realització, gratuïtat i plaer. Improductiu no és pas sinònim de banal: el joc és una de les expressions més plenes de la cultura i de les arts. Com suggereix Edgar Morin, cal “mostrar que l'*homo sapiens* és també indissolublement *homo demens*, que l'*homo faber* és alhora *homo ludens*”.

Aquest volum vol ser una aportació en aquesta línia, des del rigor de la ciència del joc, inspirada en els fonaments de la ciència de l'acció motriu establerta per Pierre Parlebas, catedràtic de la Universitat de la Sorbona de París i doctor *honoris causa* per la Universitat de Lleida,

un punt obligat de referència. Per això ens complau que hagi acceptat d'encapçalar aquesta obra. Segons ell, tot joc esportiu té una lògica interna, una gramàtica i unes propietats clarament vinculades a les normes, les condicions i els valors de la societat a què pertany. Estem davant d'una etnologia de la motricitat, és a dir, d'una "etnomotricitat".

El treball dels folkloristes i etnòlegs catalans sobre els jocs no és pas nou, però ja és vell. Anar més enllà de l'etapa merament descriptiva i classificatòria d'un Maspons i Labrós, un Serra i Pagès, un Aureli Capmany o un Joan Amades –alguns d'ells quasi a un segle de nosaltres– ha estat un autèntic desafiament. Elevar el jocs i esports tradicionals a la categoria d'objecte d'estudi noble és tot un repte per als col·laboradors d'aquest volum, una ambició intel·lectual. Entre els recopiladors d'abans i els especialistes actuals no hi ha hagut un relleu, com si s'haguessin esfondrat els ponts que haurien hagut de garantir la continuïtat en la recerca.

Aquest fet no afecta només a Catalunya, s'ha donat arreu d'Europa. La represa és recent: encara no disposem d'un inventari exhaustiu de jocs a Catalunya, llevat de treballs de camp locals i esparsos, en molts casos fruit d'iniciatives individuals. Des de qualsevol punt de vista, el contrast és sorprenent: abans, els espais i els temps dels jocs constituïen el regne exclusiu dels seus actors, el paradís original de la seva fantasia i la seva llibertat. Avui, en canvi, perdut el carrer com a escenari dels jocs, s'ofereixen tota mena de recursos: entitats d'esplai i lleure, parcs infantils, ludoteques, monitors professionals, museus i col·leccions del joc i la joguina, empreses especialitzades en l'entreteniment de la quitxalla, espais cibernètics de joc... Però la riquesa d'aquell regne dels jocs no és substituïble. No obstant això, sorgeixen intents significatius de recuperar i reinventar jocs perduts i de recuperar, des de la cultura i els valors del segle XXI, jocs competitiu tradicionals com a esports

populars: és el cas de les bitlles o les botxes. Així mateix, al llarg de l'obra, hem triat el joc de bitlles per exemplificar algunes reflexions que hi apareixen, ja que és un dels jocs més representatius de la tradició lúdica catalana. L'univers dels jocs no és, doncs, un paradís perdut sinó en la desmemòria, i la dimensió lúdica continua essent viva i retrobable. Tant en els jocs que ens remetent al passat com en els que es creen i recreen en l'espai local o en el global.

El volum s'ordena segons una seqüència lògica de la teoria a la pràctica, de la tradició a la modernitat, de les expressions identitàries a la multiculturalitat. Del joc als jocs. Del compartir al competir. Del deport als esports. En la primera part tracta sobre les teories dels jocs, i sobre la seva dimensió personal, social i cultural. Cada capítol, des de la tradició, se centra en el present i apunta les tendències de futur: professionalitat, diversitat cultural, joguines industrials i postindustrials, equipaments tecnològicament sofisticats, noves formes de desafiament, ludopaties... sense descuidar les experiències educatives en el lleure. En la segona part, es desplega un extens repertori de jocs i esports tradicionals catalans. Des de les moixaines i els jocs de falda fins a les pràctiques lúdiques de la gent gran.

La naturalesa transversal i heterònoma del joc tradicional el relaciona amb altres expressions de la cultura popular, la vida de la gent, el treball, la festa, la música i els balls, les rondalles, els mites i les creences populars... En totes elles s'intenta posar de manifest la dimensió lúdica patent o latent, alliberadora i sotmesa a regles convingudes i transmises, atzarosa i estratègica ensems. Jugar i jugar-se-la. L'equip editor hi ha jugat fort, posant la seva capacitat i el seu esforç a donar-la a conèixer. Ja és a les vostres mans.

JOAN SOLER I AMIGÓ
PERE LAVEGA I BURGUÉS